

## Znakowanie i pakowanie amunicji karabinowej i pośredniej w Ludowym Wojsku Polskim

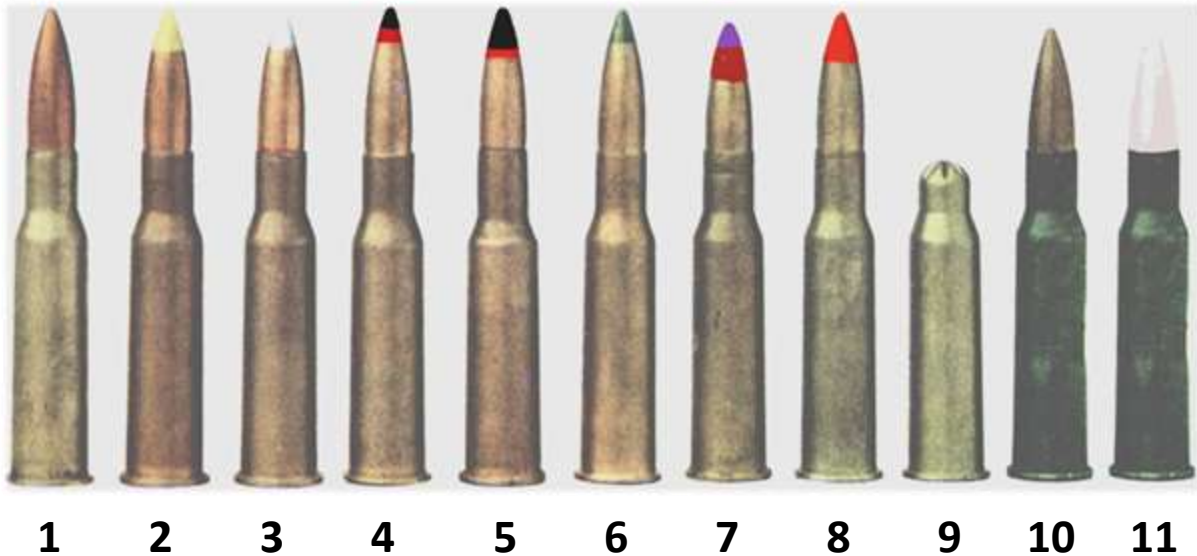
W Ludowym Wojsku Polskim obowiązującym systemem oznakowania amunicji w celu szybkiej identyfikacji rodzaju używanego typu pocisku było barwne malowanie szczytu pocisku. System ten pochodził z systemu radzieckiego, więc siłą rzeczy został przyjęty przez wszystkie państwa należące do ówczesnego Układu Warszawskiego i obejmował wszystkie rodzaje amunicji, w tym amunicję karabinową i pośrednią.

Typ pocisku	Kolor wierzchołka pocisku
ciężki	żółty 
lekki (z rdzeniem stalowym)	srebrny 
smugowy	zielony 
przeciwpancerny	czarny 
zapalający	czerwony 
przeciwpancerno-zapalający	czarno-czerwony 
przeciwpancerno-zapalająco-smugowy	fioletowo-czerwony 

Oprócz tych oznaczeń można było spotkać również inne specyficzne malowania stosowane w Polsce.

Dla amunicji pośredniej takim przykładem był nabój miotający kalibru 7.62 mm x 39 wz. 43/60 z przeznaczeniem do miotania granatów nasadkowych z kbk-granatników wz.60 i wz.60/72. Posiadał on wzmocniony ładunek miotający w porównaniu do naboju ślepego i w celu jego szybkiej identyfikacji zagniecony szczyt łuski w formie gwiazdki malowano na kolor biały.

## Amunicja karabinowa 7.62 x 54R



1. 7.62mm nabój karabinowy z pociskiem lekkim L (pocisk niemalowany)
2. 7.62mm nabój karabinowy z pociskiem ciężkim (w. żółty)
3. 7.62mm nabój karabinowy z pociskiem z rdzeniem stalowym ŁPS (w. srebrny)
4. 7.62mm nabój karabinowy z pociskiem przeciwpancerno-zapalającym B-32 (w. czarny; p. czerwony)
5. 7.62mm nabój karabinowy z pociskiem przeciwpancerno-zapalającym ZB-46 (w. czarny; w. czerwony)
6. 7.62mm nabój karabinowy z pociskiem smugowym T-46 (w. zielony)
7. 7.62mm nabój karabinowy z pociskiem przeciwpancerno-zapalająco-smugowym BZT (w. fioletowy; p. czerwony)
8. 7.62mm nabój karabinowy z pociskiem wskaźnikowo-zapalającym PZ (w. czerwony)
9. 7.62mm nabój karabinowy ślepy
10. 7.62mm nabój karabinowy szkolny (wzdłużne wgłębienie łuski)
11. 7.62mm nabój karabinowy treningowy (wzdłużne wgłębienie łuski; pocisk i spłonka z tworzywa sztucznego)

## Amunicja do wielkokalibrowych karabinów maszynowych 12.7 x 108 mm



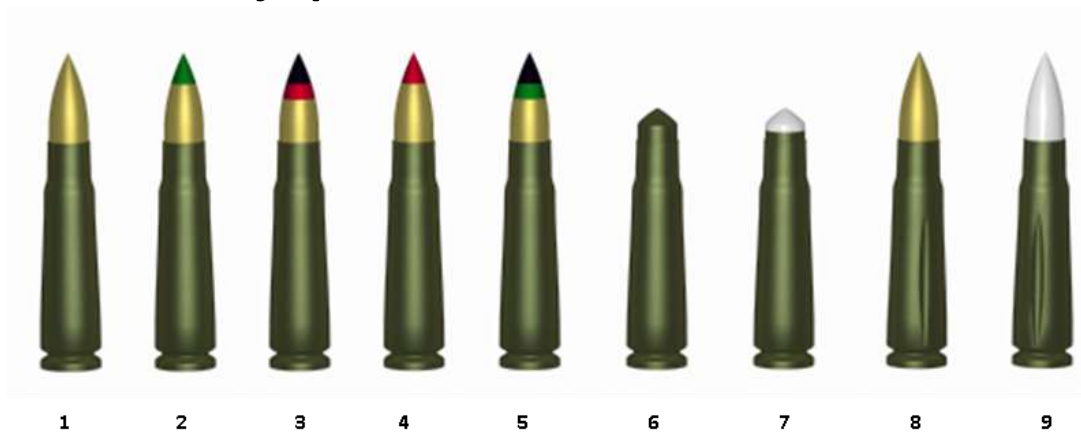
1. 12.7mm nabój z pociskiem przeciwpancerno-zapalającym B-32 (w. czarny; p. czerwony)
2. 12.7mm nabój z pociskiem przeciwpancerno-zapalająco-smugowym BZT (w. fioletowy; p. czerwony)
3. 12.7mm nabój z pociskiem zapalającym natychmiastowego działania MDZ (pocisk czerwony)
4. 12.7mm nabój ślepy
5. 12.7mm nabój szkolny (wzdłużne wgłębienie łuski)
6. 12.7mm nabój treningowy (wzdłużne wgłębienie łuski; pocisk i spłonka z tworzywa sztucznego)

## Amunicja do przeciwlotniczych karabinów maszynowych 14.5 x 114 mm



1. 14.5mm nabój z pociskiem przeciwpancerno-zapalającym B-32 (w. czarny; p. czerwony)
2. 14.5mm nabój z pociskiem przeciwpancerno-zapalająco-smugowym BZT (w. fioletowy; p. czerwony)
3. 14.5mm nabój z pociskiem zapalającym natychmiastowego działania MDZ (pocisk czerwony)
4. 14.5mm nabój ślepy
5. 14.5mm nabój szkolny (wzdłużne wgłębienie łuski)
6. 14.5mm nabój treningowy (wzdłużne wgłębienie łuski; pocisk i spłonka z tworzywa sztucznego)

## Amunicja pośrednia wz.43 – 7.62 x 39 mm



1. 7,62mm nabój wz.43 z pociskiem z rdzeniem zwykłym PS
2. 7,62mm nabój wz.43 z pociskiem smugowym T-45 (w. zielony)
3. 7,62mm nabój wz.43 z pociskiem przeciwpancerno-zapalającym BZ (w. czarny; p. czerwony)
4. 7,62mm nabój wz.43 z pociskiem zapalającym Z (w. czerwony)
5. 7,62mm nabój wz.43 z pociskiem o zmniejszonej prędkości US (w. czarny; p. zielony)
6. 7,62mm nabój wz.43 ślepy
7. 7,62mm nabój miotający wz.43 UNM (wierzchołek łuski biały)
8. 7,62mm nabój wz.43 szkolny (wzdłużne wgłębienia łuski)
9. 7,62mm nabój wz.43 treningowy (wzdłużne wgłębienia łuski; pocisk i spłonka z tworzywa sztucznego)

## Amunicja pośrednia - 5,45 x 39 mm



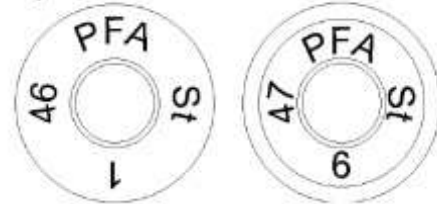
1. 5,45mm nabój z pociskiem zwykłym
2. 5,45mm nabój z pociskiem smugowym 7T3 (w. zielony)
3. 5,45mm nabój ślepy
4. 5,45mm nabój szkolny (wzdłużne wgłębienie łuski)
5. 5,45mm nabój treningowy (wzdłużne wgłębienia łuski; pocisk i spłonka z tworzywa sztucznego)

Poza oznaczeniem kolorami stosowano również wybijanie sygnatur na dnie łuski, które zmieniało się w czasie i różniło się w poszczególnych krajach . W Polsce początkowo przyjęto na oznaczeniach łusek system 90° (bez podziału na sektory).

Wśród wybijanych sygnatur znajdowały się :

- kod producenta (kody literowe i cyfrowe)
- kod materiałowy
- data produkcji,
- numer serii produkcyjnej

7,62x54R Mosin



Gdzie odpowiednio:

- **kod producenta** (kody literowe i cyfrowe) „PFA” - Państwowa Fabryka Amunicji w Skarżysku-Kamiennej. W roku 1950 wprowadzono nowy typ kodowania producenta, każdemu zakładowi zajmującemu się produkcją wojskową przydzielono kod liczbowy, zakłady w Skarżysku otrzymały kod „21”

7,62x54R Mosin



- **kod materiałowy** - na amunicji karabinowej kalibru 7,62 mm produkowanej w łuskach stalowych ten system oznaczeń przetrwał mniej więcej do połowy lat sześćdziesiątych.

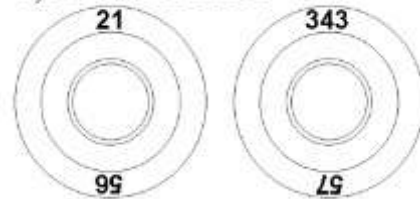
Jako kodów materiałowych używano dwóch oznaczeń

„St” wybijany był na amunicji karabinowej i oznaczał łuskę stalową

„33” dotyczył amunicji pistoletowej 7,62 mm i oznaczał łuskę wykonaną z mosiądzu o składzie 67% miedzi i 33% cynku.

Na przełomie roku 1953/54 przyjęto nowy system znakowania amunicji w układzie 180° z odwróconą datą produkcji w stosunku do kodu producenta.

7,62x54R Mosin





Wśród innych zakładów produkujących amunicję zdarzało się umieszczanie Kodu producenta w owalu.

Kody fabryk produkujących amunicję były następujące:

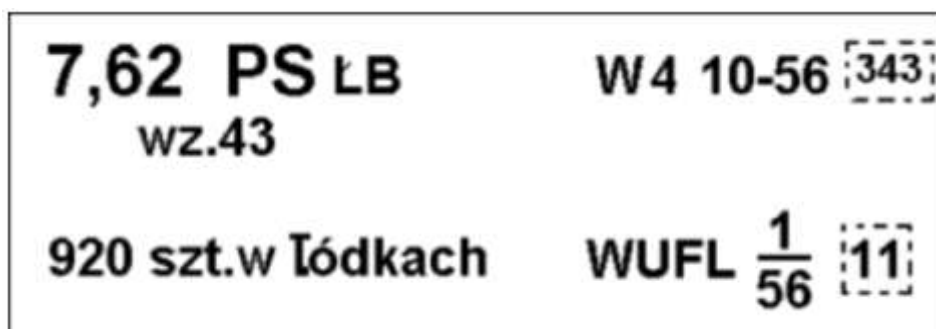
- 21 - MESKO – w Skarżysku-Kamiennej
- 343 - Pilczyce k. Wrocławia
- 54 - Poniatowa (działała w latach 1954-56 i produkowała tylko amunicję pistoletową)
- 234 - lokalizacja nieznana

### Pakowanie amunicji

#### Amunicja pośrednia 7,62x39 wz.43

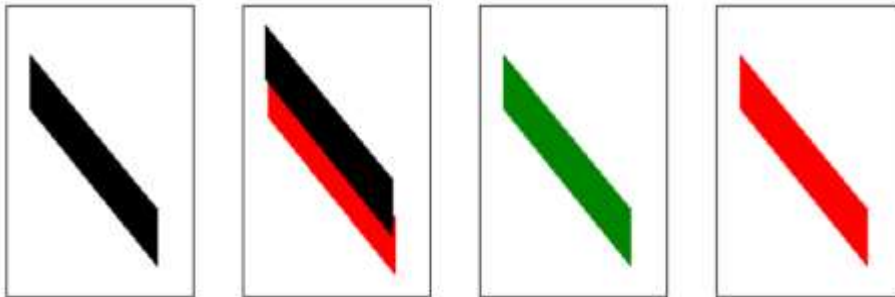
Na początku była produkowana w dwóch rodzajach opakowań - w łódkach (przeznaczona do karabinów SKS 7.62 mm - 2 łódki po 10 naboji) i luzem.

Amunicja w łódkach pakowana była w paczki bez opisu zawartości, a na paczce znajdował się jedynie stempel odbioru wojskowego i czasami wewnętrznej kontroli zakładowej. Paczka amunicyjna miała wymiary 127x63x22 [mm]. Do metalowej konserwy wchodziły 23 paczki, czyli w sumie 460 nabojów. Dwie konserwy amunicyjne umieszczano w drewnianej skrzyni (920 sztuk nabojów) na której umieszczano opis jak na ilustracji:



Amunicja luzem była pakowana do kartonowych pudełek o wymiarach 69x47x42 [mm] w cztery warstwy po 5 sztuk, przełożonych papierową taśmą. Na pudełkach amunicji zawierającej amunicję specjalną (ppanc., zapalającą, smugową) znajdowały się namalowane ukośne pasy w kolorach

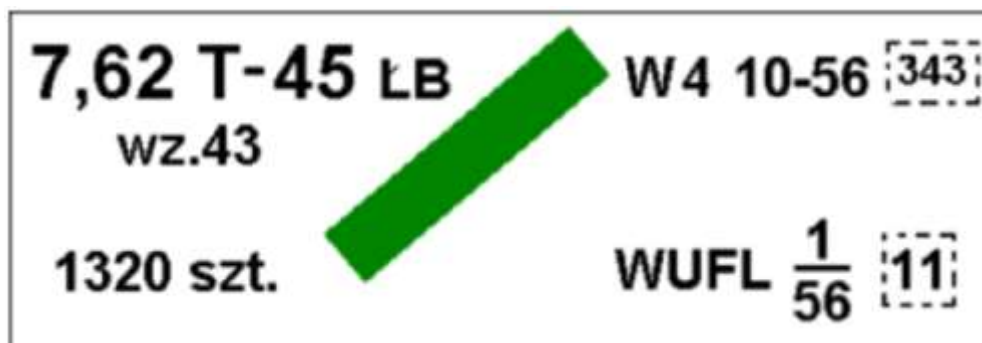
odpowiadających znakowaniu wierzchołków pocisków znajdujących się w paczce.



Do metalowej konserwy oznakowanej jak na poniższej ilustracji wchodziły 33 takie paczki (660 nabojów).



Dwie konserwy amunicyjne były umieszczane w drewnianej skrzyni. Na skrzyni oprócz napisów zbieżnych z tymi na konserwie umieszczano też kolorowy pasek w kolorze identycznym z kolorem znakowania wierzchołków pocisków znajdujących się w skrzyni.

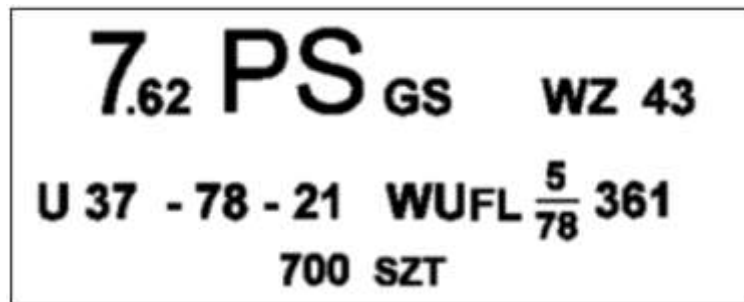




Amunicję ślepą i miotającą pakowano w pudełka o wymiarze 54x48x45 [mm], mniejsze od standardowych paczek amunicji ostrej ze względu na mniejszą długość naboju. Pozwalało to w konserwie amunicyjnej zmieścić 35 paczek, a w skrzynce amunicyjnej 1400 sztuk nabojów.

Paczki z amunicją ćwiczebną nosiły jedynie oznaczenia odbioru wojskowego. Paczki z nabojami miotającymi typu CGN (Ćwiczebny Granat Nasadkowy) na paczce miały odbity stempel z kalibrem amunicji, przeznaczeniem i typem.

Kiedy konserwy amunicyjne starego typu – prostokątne, z blachy ocynkowanej z lutowanym wiekiem - zastąpionych przez nowe, lakierowane na zielono z zaokrąglonymi rogami i zamykanymi poprzez rolowanie podobnie jak w konserwach spożywczych, pojawił się nowy typ paczki amunicyjnej o wymiarach 58x48x44 [mm]. Pozwalało to na zapakowanie do nowej konserwy 35 paczek amunicji i zmieszczenie w konserwie 700 sztuk amunicji, a



w drewnianej skrzynce amunicyjnej 1400 sztuk. W latach osiemdziesiątych w ramach oszczędności zrezygnowano z pakowania amunicji ostrej w pudełka, zastępując je papierowymi pakietami (62x40x52 [mm]). Jedynym oznakowaniem na takim pakiecie był znak odbioru wojskowego.

Amunicja o wzmocnionym ciśnieniu i amunicja szkolna posiadały na paczce dodatkową informację.

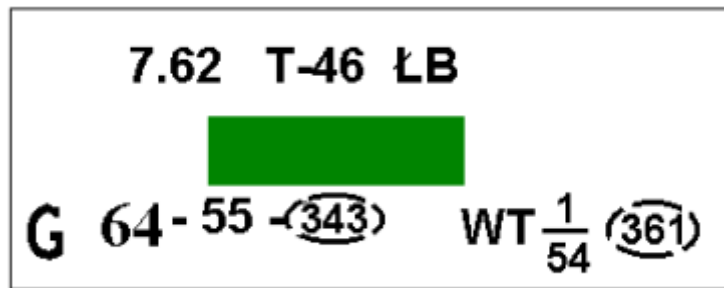


### **Amunicja karabinowa 7.62x54R**

Amunicja karabinowa kalibru 7,62mm (Mosin) pakowana była w pakietach po 20 sztuk owiniętych papierem pakowym i przewiązanych sznurkiem. Na opakowaniu znajdował się jedynie czasami stempel odbioru wojskowego i/lub wewnętrznej kontroli zakładu. Pakiety wkładane były do metalowej konserwy amunicyjnej, na której wieku umieszczano informacje o kalibrze amunicji, typie



pocisku i łuski, serii produkcyjnej, producencie oraz dane dotyczące materiału miotającego.



Podobnie jak w przypadku amunicji pośredniej dwie metalowe konserwy umieszczano w drewnianej skrzynce amunicyjnej.

*Dodatkowe objaśnienie dotyczące kodów materiału łusek:*

*Początkowo stosowano polskie kody używane przy opisywaniu materiału użytego przy produkcji łusek:*

*ŁM – łuska mosiężna*

*ŁSt – łuska stalowa*

*ŁB – łuska bimetalowa*

*Zastąpione je później z niewiadomych przyczyn na radziecki system kodów materiałowych, zapisywany alfabetem łacińskim:*

*GL – łuska mosiężna*

*GS – łuska stalowa*

*GŻ – łuska bimetalowa*

*mgr. inż. Adam Przybysławski*

*Gdynia, 12.01.2018*

## **Bibliografia**

*„Znakowanie i pakowanie polskiej amunicji strzeleckiej 1918-2003” - Piotr J. Bochyński, Krotoszyn 2003*

*Strony i fora stowarzyszeń kolekcjonerów broni i amunicji*

*Materiały ilustrujące amunicję – Google Search*